

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danskeren 1

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danskeren 1", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, University of Aarhus. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker:
https://tekster.kb.dk/text/gv-1848_941-intro-shoot-idm163.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Tredje del

Sammenligningen med engelske forhold forsvinder ud af billedet i tredje del, bortset fra et enkelt sted, hvor Grundtvig skriver, at en teologisk professor i Oxford eller Cambridge aldrig ville være sluppet afsted med at udtale sig om statsreligionen og kirkeforfatningen på den måde, H.N. Clausen gjorde det "i sin bekendte Bog" (Grundtvig 1866, s. 194). Dette henviser til Clausens bog *Catholicismens og Protestantismens Kirkeforfatning, Lære og Ritus* (1825), som udløste Grundtvigs kritik i *Kirkens Gienmæle* (1825).

Tredje del, der er lige så lang som de to foregående tilsammen, domineres som allerede nævnt af Grundtvigs personligt prægede gennemgang af injuriansagen og -dommen. Den rummer således kritik af de danske domstole og kredser om Grundtvigs påstand om at være blevet uretfærdigt dømt, hvilket han bl.a. tilskriver A.S. Ørsteds votum i sagen. Men den rummer også et tilbageblik på Grundtvigs livsforløb og løbebane som både præst og "patriotisk Skribent" (244) samt en afsluttende bøn til kongen om at blive fritaget for censuren, som han kalder "Forbryder-Mærket over min Skrift" (263).

Grunden til, at Grundtvig føler sig nødsaget til at søge hjælp hos kongen, er hans mistro til Danske Kancelli og til, at højesteret vil kunne dømme ham retfærdigt. Kancelliet har således afvist at lade kongen se hans klage om klage under retssagen, men hans kritik af retsvæsenet har også en mere principiel side, idet han mener, at juraen ligesom teologien ligger under for den mode at benytte sig af filosofiske begrundelser i stedet for historiske undersøgelser. Han forestiller sig, at man i fremtiden (nærmere bestemt i 1880) vil se tilbage på hans tid og tænke:

der var, i Begyndelsen af dette Aarhundrede en egen Mode saavel hos *Juristerne* som hos *Theologerne*, og det var i Grunden een og den samme; thi ligesom man ei vilde historisk undersøge men filosofisk udgrunde, hvad der skulde troes i den *christelige* Kirke, og hvad der stod i *Bibelen*, saaledes vilde man ei heller historisk undersøge, men filosofisk udgrunde hvad der stod i *Loven*, og hvad der skulde være *Ret* i Landet (237).

Ifølge Grundtvig giver denne tendens domsafsigelserne en vilkårlighed, der binder dem til dommernes personlige skøn, og han betragter sig selv som dømt efter en subjektiv tolkning af Trykkefrihedsforordningen fra 1799.

Når det gælder de konkrete konsekvenser af den religionsfrihed og kirkelige 'skilsmisse', som Grundtvig advokerer for, er det i de to første dele uklart, hvem det er, han mener, skal forlade statskirken. Men i tredje del er han nået frem til, at H.N. Clausens voksende indflydelse gør det oplagt, "at det, hvor unaturligt, urimeligt, og borgerlig ufornuftigt det end i Grunden var, skulde blive de gammeldags Christne, der maatte fraskille sig" (225). Han giver selv følgende sammenfatning af sit nye synspunkt:

Det var da min fulde og faste Overbeviisning, at kunde *Troes-Fornægterne* ei bringes eller nødes til at fraskille sig, *Sogne-Baadet* løsnes over hele Riget, Enhver have Lov til at communicere [dvs. gå til alters] og lade confirmere, hvor han vilde, og Ægteskabets borgerlige Gyldighed skilles fra den Kirkelige, saa enhver Medlem af Menigheden og enhver Præst, uden borgerlig Uleilighed, kunde vælge eller vrage hinanden i *Samvittigheds-Sager*, kunde det ikke skee, da maatte de ægte Christne, og hvem der vilde gjælde for det, skille sig fra Stats-Kirken, alt som de vaagnede af den dybe Slummer, hvori Menighederne, i det Mindste hos os, har været nedsjunkne; og er det for *Største-Delen* endnu (224).

Det er her og i afsnittet lige inden, at Grundtvig for første gang i sit forfatterskab nævner 'sognebåndets løsning' som forudsætning for, at der kan bringes orden i det kirkelige kaos. Udtrykket alluderer til stavnsbåndet og dets ophævelse i 1788, og sognebåndet betegner det forhold, at ethvert medlem af kirken var bundet til sit hjemsogns menighed, og at en præst ikke havde ret til (uden indhentet tilladelse) at benytte en anden sognepræsts kirke til kirkelige handlinger. Det er dette forhold, Grundtvig vil have ophævet, og i årene efter "Om Religions-Frihed" gør han i stigende grad dette krav gældende (jf. fx *Om Daabs-Pagten* fra 1832 og *Om Sogne-Baadets Løsning og Hr. Professor Clausen* fra 1834). Sognebåndets løsning indførtes dog først i 1855.